

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

О. В. Перепелюкова

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ В РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

№ 2, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 332.13

*О. В. Перепелюкова,
к. е. н., викладач Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ В РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

*O. V. Perepelyukova,
Ph.D., professor Kharkiv National University of Economics, Kharkiv*

ROLE OF SOCIAL INFRASTRUCTURE IN THE REGION OF CROSS-BORDER COOPERATION UKRAINE

У статті розглянуто основні аспекти розвитку соціальної інфраструктури в контексті транскордонного співробітництва. Проаналізовано основні пріоритети державної політики у сфері сприяння створенню достатньої кількості робочих місць, умов для одержання нових професій, підвищення кваліфікації, сприяти оздоровленню умов праці, поліпшенню медичного обслуговування і профілактичного контролю. Було встановлено, що територіальна організація соціальної інфраструктури має задовольняти такі критерії: збалансованість системи з іншими структурами в регіоні; комплексність як на рівні регіону, так і окремого населеного пункту; оптимальність розмірів об'єктів; відповідність потужностей та технічного оснащення об'єктів до потреб населення. Визначено, що високорозвинена соціальна інфраструктура є необхідною передумовою, рушійним фактором покращення рівня життя населення, піднесення соціально-економічного розвитку та створення соціально спрямованої економіки.

The article discusses the main aspects of the development of social infrastructure in the context of cross-border cooperation. The basic priorities of the state policy in promoting the creation of sufficient jobs, the conditions for obtaining new skills, training, promote the improvement of working conditions, improving health care and preventive control. It was found that the territorial organization of social infrastructure must meet the following criteria: balance system with other agencies in the region; complexity at both the regional and individual settlement; the optimal size of facilities; line capacity and technical equipping of the needs of the population. Determined that a highly developed social infrastructure is a prerequisite, the driving factor in improving living standards, the rise of social and economic development and the creation of socially oriented economy.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, збалансованість, транскордонне співробітництво, розвиток, умови праці, регіон, реформа.

Keywords: social infrastructure, balance, cross-border cooperation, development, working conditions, region, reform.

Постановка проблеми. Головною метою реформування соціальної інфраструктури на місцевому рівні є збереження й забезпечення ефективного функціонування і подальшого розвитку сфери послуг для задоволення соціально-культурних, житлово-комунальних та побутових потреб населення.

Соціальна інфраструктура, як свідчить досвід розвинених країн, є однією з головних складових економіки, яка безпосередньо впливає на сферу життєдіяльності людей та на внутрішньогосподарські функції розвитку, відіграє важливу роль у вирішенні соціальних проблем суспільства. Від рівня її розвитку залежить ефективність вирішення не тільки соціальних, економічних, але й політичних та інших проблем держави. Процеси, які відбуваються в економіці України в даний час, визначають нові тенденції в розвитку соціальної інфраструктури [1]. Зростаюча її роль в прискоренні соціально-економічного розвитку України, у формуванні трудового потенціалу, у підвищенні рівня життя народу обумовлює актуальність наукових досліджень щодо проблем теорії, методології, практики розвитку соціальної інфраструктури.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних сучасних тенденцій розвитку соціальної інфраструктури країни та її вплив на транскордонне співробітництво регіонів. Реалізація поставленої мети зумовила необхідність визначення таких завдань, як узагальнення сучасних змін, та їх вплив на соціальну інфраструктуру регіонів, визначення основних факторів впливу на соціальний розвиток регіонів, запропоновано заходи щодо розвитку соціальної інфраструктури та транскордонного співробітництва країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку, трансформації інфраструктурного забезпечення, розвитку регіональної політики визначені у працях українських економістів А.Амоші, П. Борщевського, Б.Данилишина, Л. Дейнеко, М. Долишнього, Л.Зайцевої, А. Єпіфанова, Н.Канішевої, Є. Качана, В. Мамутова, А. Мазура, С. Мельника, В. Пили, М. Тимчука, М. Фашевського, В. Фінагіна, М.Чумаченка та інших.

У працях вітчизняних та зарубіжних вчених вирішуються питання зменшення впливу економічної кризи на розвиток регіонів, формування інфраструктурного забезпечення, соціальної орієнтації економічного зростання. Проте, питання розвитку та впливу соціальної інфраструктури у контексті транскордонного співробітництва мало досліджені.

Виклад основного матеріалу. Невирішеними залишаються ряд питань стосовно ролі соціальної інфраструктури у розвитку транскордонного співробітництва, спеціалізації регіонів та тенденцій у розміщенні продуктивних сил, механізмів реалізації соціальної політики країни. На відміну від існуючих

досліджень дана стаття присвячена визначенню ролі соціальної інфраструктури регіону в розвитку транскордонного співробітництва та перспектив загального розвитку держави на міжнародній арені.

Питання стосовно розвитку соціальної сфери як виду економічної діяльності розглядаються виключно в контексті організації життя людей в межах конкретної території, територіальної організації праці. До складу соціальної сфери регіону відносяться установи, що сприяють відтворенню населення, установи охорони здоров'я, соціального захисту населення, організація санаторно-курортного, туристично-готельного обслуговування, фізкультури і спорту. Завдання регіональних установ, що сприяють відтворенню населення – задовольнити потреби людей.

Високорозвинена соціальна інфраструктура є необхідною передумовою, рушійним фактором покращення рівня життя населення, піднесення соціально-економічного розвитку та створення соціально спрямованої економіки.

Соціальна інфраструктура має вплив на відтворення робочої сили через формування фізичних та інтелектуальних здібностей до праці, створюючи умови для підвищення рівня освіти, кваліфікації, культури, покращення умов праці побуту, організацією відпочинку [2].

На фоні загальнодержавної політичної, економічної, демографічної криз надзвичайно актуальним є аналіз та розв'язання багатьох соціальних проблем населення, без вирішення яких неможливе подолання більшості питань стосовно соціальної забезпеченості потреб людей. В умовах пожевлення різноманітності темпів росту життєвого рівня різних соціальних та вікових груп населення, спостерігається тенденція появи нових потреб, забезпечення яких на основі наявної (старої) соціально - економічної інфраструктури є неможливе. Існує невідповідність розвитку існуючих мереж соціальної інфраструктури щодо наявних потреб нинішніх поколінь населення як в регіональному аспекті, так і України в цілому.

Соціальна сфера розвивається згідно з соціальною політикою, яку формує держава відповідно до умов національного, культурного і духовного життя. Суть сучасної політики в Україні полягає в тому, що в країні будеться соціально спрямована економіка, яка дасть людині все необхідне для нормального життя за європейськими стандартами; утворюється новий тип солідарності різних соціальних верств населення, свідомої коаліції людей, що обрали шлях розбудови вільної демократичної держави. Ця політика має сприяти створенню достатньої кількості робочих місць, умов для одержання нових професій, підвищення кваліфікації, сприяти оздоровленню умов праці, поліпшенню медичного обслуговування і профілактичного контролю. Соціальна політика держави виходить з необхідності надання конкретної допомоги злиденим верствам і прощаркам населення: самотнім громадянам похилого віку, тим, які втратили здатність до самообслуговування, хворим, дітям та ін. Поряд з цим проголошується життєздатність поєднання свободи громадян з їхньою відповідальністю: кожного перед суспільством і суспільства за кожного громадянина держави. Згідно з положеннями соціальної політики громадянам країни мають бути дані рівні стартові можливості - зрозумілі і справедливі; тільки соціальна справедливість сприяє солідарності громадян у суспільстві, створює передумови до соціального консенсусу, взаємодії та гармонії у повсякденному житті [3].

Розвиток галузей соціальної інфраструктури створює передумови для запобігання необґрунтованої міжрегіональної міграції населення.

Розвиток усіх ланок обслуговування населення має бути комплексним. Умовами комплексного розвитку соціальної інфраструктури в регіонах є:

врахування регіональних чинників, що визначають обсяг і структуру потреб населення в послугах;

розроблення і використання нормативів з урахуванням особливостей статей видатків;

досягнення оптимальних меж і внутрішньо-регіональних пропорцій у розвитку соціальної інфраструктури;

обґрунтоване визначення обсягів капітальних вкладень у галузі соціальної інфраструктури та їх розподіл за підгалузями.

В теперішній час розвиток галузей соціальної інфраструктури ще відстає від реальних потреб народу. Основною причиною цього відставання є успадкована Україною економічна система, яка виробляла продукцію здебільшого для виробництва чи мілітарних потреб, а на соціальну інфраструктуру виділяли кошти за залишковим принципом. У сучасних умовах соціальна інфраструктура являє собою необхідну ланку розвинутої системи суспільного розподілу праці. Як і в матеріальному виробництві, у соціальній інфраструктурі мають місце економічні відносини [4].

Економічні відносини в соціальній інфраструктурі за своєю економічною суттю є відносинами споживчого, нематеріального виробництва і виявляють себе, по-перше, як економічні відносини доведення матеріальних благ до споживання в соціальній інфраструктурі, по-друге, як економічні відносини створення в соціальній інфраструктурі послуг. Економічні відносини з приводу доведення матеріальних благ до споживання являють собою відносини обміну, розподілу і споживання матеріальних благ. Специфіка економічних відносин з приводу створення послуг визначається тим, що процес створення послуг у соціальній інфраструктурі є одночасно процесом споживання матеріальних благ. А тому відносини з приводу створення послуг у соціальній інфраструктурі є одночасно відносинами суспільно організованого споживання продукції, створеної в матеріальному виробництві.

Ефективність та економічна доцільність територіальної організації соціальної інфраструктури можливі лише при врахуванні сукупності факторів, які впливають на зосередження об'єктів, їх груп і сфер діяльності. Всю сукупність факторів можна поділити на 4 категорії: соціально-економічні, що охоплюють рівень економічного розвитку регіону; соціально-демографічні, які включають чисельність населення, його розміщення та забезпечення виробництва трудовими ресурсами; природно-географічні, що характеризують кількісний та якісний склад об'єктів, умови їх експлуатації та використання; техніко-економічні фактори включають науково-технічний прогрес, форми суспільної організації виробництва тощо. Крім цього, специфічним та одним із головних факторів, що впливає на розвиток і розміщення соціальної інфраструктури, є виробнича інфраструктура [5].

Територіальна організація соціальної інфраструктури має задовольняти такі критерії: збалансованість системи з іншими структурами в регіоні; комплексність як на рівні регіону, так і окремого населеного пункту; оптимальність розмірів об'єктів; відповідність потужностей та технічного оснащення об'єктів до потреб населення.

З метою мінімізації наслідків впливу негативних факторів на соціальний розвиток держави, її пріоритетними завданнями повинні стати системні заходи щодо радикального реформування в сфері соціальної політики, а саме:

1. З метою формування реалістичної картини відображення процесів в сфері соціально-економічного розвитку держави, удосконалення аналізу поточних процесів та подальшої розробки ефективних рекомендацій й прийняття виважених раціональних рішень, координації дій щодо виправлення негативних тенденцій необхідно терміново впровадити дійову систему постійного моніторингу й оперативного оприлюднення головних параметрів соціального розвитку країни. Це потребує удосконалення методики публікації статистичних даних Держкомстатом України, а також посилення ролі у цій сфері Міністерства соціальної політики.

2. У сфері доходів населення необхідно:

забезпечити належну індексацію соціальних виплат і допомог з урахуванням нового прогнозу інфляції. Йдеться насамперед про пакет державної допомоги на дітей, материнський (сімейний) капітал, а також виплати, що надаються в рамках законодавства про соціальну підтримку окремих категорій громадян, які мають право на отримання державної соціальної допомоги;

з метою запобігання наростанню соціальної напруженості зосередити особливу увагу антикризових заходів у сфері оплати праці (стосовно як рівня заробітної плати, так і своєчасної її виплати та повернення боргів) на регіонах, в яких фіксується найбільш загрозливе становище;

3. У сфері демографічної політики необхідно:

запровадити систему оперативного статистичного та медико-екологічного моніторингу демографічних процесів, порівняльного аналізу в Україні та по регіонах, відслідковувати причини погіршення демографічної ситуації;

розширити види та збільшити кредитування на демографічні цілі, зокрема надання пільгових кредитів молодим сім'ям з дітьми, кредитування пільгового молодіжного житлового будівництва.

4. У сфері трудових відносин необхідно:

сформувати інформаційно-аналітичну базу для моніторингу трудових ресурсів й створити реєстр наявного трудового ресурсу з метою постійного відстежування стану професійно - кваліфікаційної структури, професійно-кваліфікаційного розвитку, зайнятості та ринку праці з синхронним їх співставленням та ситуаційними оцінками;

розробити заходи щодо пом'якшення регіональних диспропорцій праці за рахунок прискорення розвитку хронічно депресивних і слабorozвинених регіонів, а також тих, які найбільш постраждали в період кризи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку у даному напрямі. Таким чином, трудові ресурси потребують різних підходів. В результаті проведених досліджень було здійснено теоретичне узагальнення і практичне розв'язання актуального науково-практичного завдання, яке полягає в аналізі організації та системі управління соціальною інфраструктурою в умовах розвитку транскордонного співробітництва в Україні.

Соціальна інфраструктурна мережа застаріла і не відповідає потребам населення. Не слід забувати і те, що рівень розвитку соціальної інфраструктури, як правило, визначає рівень виробництва, господарювання та якісний спосіб життя населення. За умови економічної кризи та політичної нестабільності в державі не забезпечується розширення та реконструкція складових соціальної інфраструктури. Проте, облаштування будь-якої території закладами освіти, медичної сфери, культурними об'єктами та об'єктами житлового фонду – це збереження, стабілізація та відтворення національного багатства держави, тобто його населення [6].

Сталий розвиток населених пунктів - це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів, технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини».

Література.

1. Соціальна інфраструктура та комунікаційне забезпечення регіону: навч. посіб. / [за ред. М. К. Орлатий, О. С. Ігнатенко]. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 208 с.
2. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення і управління. – К.: РВПС України НАН України, 2000. – 261 с.
3. Механізми формування регіональних пріоритетів розвитку аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2013. – 88 с.
4. Політика регіонального розвитку в Україні: особливості та пріоритети. Аналітична доповідь. За ред. З. Варналія. – К., 2005. – 62 с.
5. Сергеев И. Развитие социальной сферы: приоритеты регулирования / И. Сергеев, Н. Кирсанова, И. Кирсанова // Экономист. – 2007. – № 1. – С. 46–55.
6. Соляр В. В. Сучасні методики визначення стану і розвитку об'єктів інфраструктури регіону / В.В. Соляр // Бізнесінформ. – 2010. – № 10. – С. 24-27.

References.

1. M.K. Orlat and A. Ignatenko. (2006), *Social communication infrastructure and ensure the region: teach. Guidances*, Kyiv, Ukraine. 208p.
2. A.G. Mazur (2000), *Regional Economy: Problems and playback control*. RVPS Ukraine National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine. 261p.
3. *Mechanisms of formation of regional development priorities analytical report* (2013), Kyiv, Ukraine. 88p.
4. Q. Varnaliya (2005), *The policy of regional development in Ukraine: features and priorities*. Analytical report. Kyiv, Ukraine. 62p.
5. I. Sergeev, Nikolai Kirsanov and I. Kirsanov (2007), *The development of the social sphere: regulation priorities* Economist. № 1. p.46-55.
6. V.V. Solarium (2010), *Suchasni techniques viznachennya i'm rozvitku ob'ektiv infrastrukturi regionu*, Biznesinform. № 10, Kharkiv, Ukraine. p.24-27.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"